

Ioan HAȚEGAN   Cornel PETROMAN

ISTORIA TIMIȘOAREI

Editura Banatul   Editura Eurostampa

Timișoara, 2019

CUPRINS

Cuvânt înainte la ediția a treia	9
I. Așezarea geografică	11
<i>Întrebări</i>	15
II. Începuturile	16
<i>Dicționar</i>	19
<i>Știți să răspundeți?</i>	19
<i>Lecturi suplimentare</i>	19
III. Timișoara între secolele XI-XIV	25
<i>Dicționar</i>	32
<i>Temă</i>	33

TIMIȘOARA – CETATE ȘI ORAȘ EUROPEAN

IV. Timișoara și Renașterea italiană	34
<i>Dicționar</i>	39
<i>Temă</i>	39
V. Timișoara în epoca Huniazilor	40
<i>Dicționar</i>	45
<i>Știți să răspundeți?</i>	45
VI. Comitele de Timiș - Pavel Chinezu	46
<i>Dicționar</i>	52
<i>Știți să răspundeți?</i>	52
VII. Război și pace la porțile cetății Timișoara.....	53
<i>Dicționar</i>	57
<i>Teme</i>	57
VIII. Asfințitul steagurilor creștine	58
<i>Anexe</i>	63
<i>Dicționar</i>	63
<i>Teme</i>	63
<i>Lecturi suplimentare</i>	64

TIMIȘOARA – CETATE ȘI ORAȘ OTOMAN

IX. Vilayetul de Timișoara	75
<i>Anexe</i>	79
<i>Dicționar de termeni turco-osmani</i>	79
<i>Temă</i>	80
X. Cetatea otomană Timișoara	81
<i>Anexe</i>	87
<i>Dicționar de termeni turco-osmani</i>	88
<i>Temă</i>	88
XI. Orașul otoman Timișoara	89
<i>Dicționar</i>	96
<i>Teme</i>	97
<i>Lecturi suplimentare</i>	97
XII. Cronica unui asediu (1716)	109
<i>Dicționar</i>	115
<i>Temă</i>	115

TIMIȘOARA SUB STĂPÂNIRE HABSBURGICĂ

XIII. Banatul Timișan	116
<i>Dicționar</i>	120
<i>Temă</i>	120
<i>Anexe</i>	121
XIV. Cetatea Timișoara	124
<i>Dicționar</i>	129
<i>Teme</i>	129
XV. Orașul Timișoara	130
<i>Anexe</i>	135
<i>Dicționar</i>	137
<i>Temă</i>	137
XVI. Populația Timișoarei	138
<i>Dicționar</i>	143
<i>Temă</i>	143

XVII. Economia Timișoarei	144
<i>Dicționar .....</i>	149
<i>Teme .....</i>	149
XVIII. Viața spirituală și culturală	150
<i>Temă .....</i>	158
XIX. Cronologia unei capitale 1716-1778	159
<i>Dicționar .....</i>	169
<i>Teme .....</i>	169
<i>Lecturi suplimentare .....</i>	170

TIMIȘOARA – ORAȘ LIBER REGESC (1781-1918)

XX. Orașul liber regesc 1778-1847	175
<i>Dicționar .....</i>	185
<i>Temă .....</i>	185
XXI. Timișoara în timpul revoluției din 1848-1848	186
<i>Dicționar .....</i>	191
<i>Teme .....</i>	191
<i>Anexe .....</i>	193
XXII. Timișoara între anii 1849-1860	197
<i>Dicționar .....</i>	201
<i>Teme .....</i>	202
XXIII. Timișoara între anii 1860-1918 (I)	203
<i>Dicționar .....</i>	207
<i>Teme .....</i>	207
XXIV. Timișoara între anii 1869-1918 (II)	208
<i>Dicționar .....</i>	214

TIMIȘOARA – ORAȘ EUROPEAN

XXV. 1918 în Timișoara	215
<i>Dicționar .....</i>	219
<i>Teme .....</i>	219

XXVI. Timișoara în perioada interbelică (I)	220
<i>Dicționar</i>	225
<i>Teme</i>	225
XXVII. Timișoara în perioada interbelică (II)	226
<i>Teme</i>	229
XXVIII. Timișoara în timpul regimurilor de dictatură, până în 1944	230
<i>Teme</i>	233
XXIX. Timișoara în timpul regimului comunist	234
<i>Temă</i>	239
XXX. Evoluția economică și urbanistică a Timișoarei între anii 1945-1989	240
<i>Dicționar</i>	244
<i>Temă</i>	244
<i>Lecturi suplimentare</i>	244
XXXI. Decembrie 1989 în Timișoara	250
<i>Teme</i>	257
XXXII. Timișoara după revoluția din 1989	258
<i>Lectură</i>	263
<i>Temă</i>	264
XXXIII. Sănătatea publică în Timișoara modernă și contemporană ..	265
XXXIV. Parcurile Timișoarei	271
Uniunea Europeană	277
Premiere timișorene în cursul vremurilor	278
Curiozități timișorene	286
Bibliografie	289

Cuvânt înainte la ediția a treia

Istoria Timișoarei, a cărei primă ediție a apărut în anul 2008 la Editura «Banatul», a avut un impact deosebit asupra comunității. Numeroase solicitări au fost adresate autorilor de a pune în vânzare prin librării această lucrare. Din motive economice nu a fost posibil.

Ideea unei cărți de istorie a Timișoarei a apărut în timpul acțiunilor dedicate «Zilelor Iosefinului», în anul 2006, într-o discuție între participanți, la care istoricul Ioan Hațegan și viceprimarul de atunci, Adrian Orza, au subliniat necesitatea unei astfel de cărți, lectura căreia ar spori interesul față de trecutul și realitățile prezente ale municipiului nostru și ar cultiva prețuirea și atașamentul față de valorile sale.

Această carte a fost concepută ca manual pentru disciplina opțională omonimă în cadrul ariei curriculare «Om și societate», structurată pe lecții la finalul cărora autorii au simțit nevoia de a explica unii termeni, grupați într-un scurt dicționar. Pentru a spori interesul cititorilor, la fiecare lecție au fost formulate teme de reflecție sau întrebări și au fost adăugate lecturi suplimentare.

Călăuziți de interesul față de adevărul istoric, ne-am străduit să utilizăm un limbaj cât mai adecvat capacităților de înțelegere ale elevilor, nu am folosit aparatul critic pentru a nu supraîncărca textul, dar am indicat la sfârșitul lucrării bibliografia selectivă enumerând principalele lucrări consultate.

Prima ediție a Istoriei Timișoarei a apărut în anul 2008 în 13000 exemplare, cu sprijinul generos al Primăriei Municipiului Timișoara, în două volume. A fost primul manual de istorie locală din țara noastră, care s-a bucurat de o foarte bună apreciere din partea profesorilor și al publicului larg.

A doua ediție a apărut în anul 2011 în editura «Artpress» și «Banatul» în 500 de exemplare, cu sprijinul firmei «Kathrein România».

Ediția a treia apare în coeditură la «Eurostampa» și «Banatul», cu sprijinul dezinteresat și generos al domnului profesor doctor Tiberiu Ciobanu căruia îi aducem călduroasele noastre mulțumiri.

Sperăm că îmbunătățirile aduse lucrării vor spori eficiența didactică a acesteia și vor contribui la dezvoltarea dorinței elevilor de a studia această disciplină opțională.

August 2019

Autorii